

СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕН- ТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(з досвіду роботи пілотного закладу освіти)

УДК 37.014.3(477)

Педагогіка
школи

У статті розкрито шляхи створення освітнього середовища Нової української школи в умовах експериментальної діяльності, особливості тематично-інтегрованого навчання, нові форми і методи роботи вчителя, оцінювання результатів навчальної діяльності учнів, партнерські відносини між учасниками навчального процесу.

Ключові слова: Нова українська школа, ключові компетентності, інтегроване навчання, групова робота, діяльнісний підхід, нове освітнє середовище, дитиноцентризм, партнерство, успіх.

Постановка проблеми. Головна мета сучасної освіти – формування основи для самореалізації особистості, яка стає можливою за умови створення умов для самопізнання, самовдосконалення та розвитку творчого потенціалу учня. Багаторічний досвід роботи вчених у галузі початкової освіти дає підстави стверджувати, що розв’язання проблеми особистісно зорієнтованої освіти і її продуктивності пов’язане з *інтеграцією змісту освіти.*

Метою статті є розкриття шляхів створення освітнього середовища Нової української школи в умовах експериментальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Летять роки, життя не стоїть на місці. Все кипить, вирує, змінюється. Змінюється і наша школа, у якій створено найсприятливіші умови для всебічного розвитку

дітей – майбутніх громадян України, бо дитина – головна цінність суспільства, вище за яку нічого не може бути.

Учителі Херсонської спеціалізованої школи №27 з поглибленим вивченням інформатики та іноземних мов Херсонської міської ради добре розуміють, що найважливіше сьогодні – навчити своїх вихованців користуватися здобутими знаннями, навчити їх діяти. Понад десять років учні школи беруть участь у конкурсному відборі за «Програмою обміну майбутніх лідерів» (FLEX), четверо учнів навчалися у школах США, проживали в американських сім’ях. Троє вчителів та група учнів закінчили англійські мовні курси в Оксфордській школі і отримали сертифікати рівня A2, B1, C1.

Вільне володіння іноземними мовами дало змогу учням взяти участь у роботі

**Ірина
МІТКОВСЬКА**

Директор
Херсонської спеціалізованої
школи №27
з поглибленим вивченням
інформатики та іноземних мов
Херсонської міської ради

**Інга
БСЛОВА**

Заступник директора
Херсонської спеціалізованої
школи №27
з поглибленим вивченням
інформатики та іноземних мов
Херсонської міської ради

Директор школи, м. Херсон, випуск № 4 2010

**Ірина
МІТКОВСЬКА**

Інга БЄЛОВА

Україна» (2016 р.)

Розкриттю творчого потенціалу, підвищенню фахової майстерності сприяють участь педагогів у різноманітних конкурсах, проєктах, інноваціях, експериментах.

Школа має бути в авангарді суспільних змін. Майбутнім поколінням українців ми маємо запропонувати сучасну школу. Дитині недостатньо дати лише знання – важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Саме тому у вересні 2017 р., коли в країні розпочалося пілотне впровадження нового Державного стандарту загальної початкової освіти, ми взяли участь у конкурсі на право реалізувати цей проєкт. Міністерство освіти і науки України відібрало 100 шкіл, у тому числі й нашу, для створення Нової української школи,

яка б забезпечила всі умови для розвитку і навчання нового покоління українців. Міжнародного Молодшого Парламенту «Інтер-рейл-2009» і отримати сертифікати від президента Європейського молодіжного парламенту в Україні Оксани Андрусак.

Школа є переможцем обласного конкурсу «Школа Херсонщини – 2010» у номінації «Школа сучасних освітніх технологій». Серед вагомих досягнень школи – відзнака «Флагмани освіти і науки України». (2013 р.) та відзнака Всеукраїнського суспільно-ділового журналу «Бути лідером.

Україна» (2016 р.)

Розкриттю творчого потенціалу, підвищенню фахової майстерності сприяють участь педагогів у різноманітних конкурсах, проєктах, інноваціях, експериментах.

Школа має бути в авангарді суспільних змін. Майбутнім поколінням українців ми маємо запропонувати сучасну школу. Дитині недостатньо дати лише знання – важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Саме тому у вересні 2017 р., коли в країні розпочалося пілотне впровадження нового Державного стандарту загальної початкової освіти, ми взяли участь у конкурсі на право реалізувати цей проєкт. Міністерство освіти і науки України відібрало 100 шкіл, у тому числі й нашу, для створення Нової української школи,

яка б забезпечила всі умови для розвитку і навчання нового покоління українців.

З 1 вересня 2017 р. два перші класи почали працювати у всеукраїнському експерименті за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти».

Мета експерименту – розробити, експериментально перевірити та впровадити навчально-методичне забезпечення компетентісно орієнтованого навчання в початковій школі на основі положень Концепції Нової української школи, в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти.

Основою досягнення результатів є **інноваційні ідеї:**

- системний підхід до створення умов природовідповідного розвитку дітей молодшого шкільного віку (розвантаження навчального змісту, створення відповідного психодідактичного середовища);
- упровадження змісту навчання на засадах компетентісного підходу як інструмента діяльнісної початкової освіти, що ґрунтується на врівноваженості знанневого, емоційного і мотиваційного компонентів діяльності учня, утвердження його як самоцінної, гідної поваги особистості, громадянина української держави;
- акцентування уваги на суб'єктності навчальної взаємодії. Від цього залежатиме ефективність формування в учнів ключових і предметних компетентностей, що охоплюють знання, уміння, навички, способи діяльності, досвід та здатність застосовувати їх у навчальних і життєвих ситуаціях, а також особистісно ціннісне ставлення до життя і здоров'я, соціуму, природи, праці, навчання і мистецтва, здатність до творчого самовираження [2, с. 90].

Особливості експериментальної навчальної програми:

- Визначає основний зміст навчання.

- Визначає очікувані результати, що забезпечують формування предметної і ключових компетентностей.
- Визначає можливості реалізації інтеграції: внутрішньопредметної, міжпредметної.

Викладання нового курсу потребує від учителя більш глибокої підготовки до уроку. Особливо велику роль в інтеграції відіграють посібники і підручники, які мають бути узагальнювальними за своїм змістом. Адже використання знань з різних навчальних предметів будується на їх порівнянні, синтезі. Наші учні мали змогу навчатися за зошитами – підручниками Марини Пристинської, Інни Большакової з української мови, Світлани Скворцової, Оксани Онопрієнко з математики, Надії Бібік, Марини Пристинської з курсу «Я досліджую світ».

Особливості наших навчальних зошитів:

- Презентують основний зміст навчання, побудований з урахуванням нейрофізіологічних особливостей дозрівання розумових процесів у сучасних учнів.
- Містять різнорівневі завдання.
- Поєднують функції підручника і робочого зошита.
- Навчальні завдання діалогічного й діяльнісного характеру.
- Численні завдання, що передбачають різні види діяльності.
- Акцентування уваги на дослідницькому характері навчання [3, с. 10].

Під час вивчення курсу «Я досліджую світ» навчання здійснювалось за темами тижня (17-34 тижні): «Зимові свята», «Світ захоплень», «Ми – мандрівники», «Ми – дослідники. Ми – винахідники», «Спорт. Олімпійські ігри», «Мої улюблені книжки», «Транспорт», «Професії», «Весна», «Час / Як керувати часом?», «Великдень», «Навіщо їсти?», «Світ рослин», «Світ тварин», «Веселка», «Моя родина», «Я – українець / українка. Я – європеець / європейка. День вишиванки», «Літо (канікули)».

Інтегрований курс «Я досліджую світ» у нашому проекті поєднує 6 освіт-

ніх галузей: «Мовно-літературну», «Математичну», «Природничу», «Технологічну», «Соціальну та здоров'язбережувальну», «Громадянську та історичну» (7 тижневих годин). Крім того, передбачено окремі уроки відпрацювання навчальних умінь з математики, української мови, англійської мови, мистецтва та фізкультури і хореографії (23 години на тиждень).

Навчальні заняття в рамках кожної теми вчителі проводять як «міні-уроки», що переходять в активну діяльність дітей у малих групах. Вони або дослідники космосу, материків, країн, або винахідники, або науковці з дослідів за краплинкою води, осіннім листочком, снігом. Така робота дуже захоплює малюків!

Наукові дослідження показують, що інтеграція змісту освіти багато в чому розв'язує проблему зміцнення та збереження психічного і фізичного здоров'я школярів, сприяє підвищенню мотивації навчальної діяльності. Інтегровані уроки сприяють формуванню цілісної картини світу у дітей, розуміння зв'язків між явищами в природі, суспільстві й світі в цілому, сприяють більш міцному засвоєнню знань, спонукають до пошукової та дослідницької діяльності. Інтеграційні зв'язки між предметами початкової школи недостатньо розроблено, викладено суперечливо, чимало розбіжностей серед учених у розумінні суті цих зв'язків. Учителі початкових класів змушені розв'язувати цю проблему самостійно [1, с. 5]. Наші молоді вчителі – Ю.Д. Харченко та Т.М. Бурятинська добре розуміють, що перш ніж нові підходи впроваджуватимуться в масштабах країни, їм доведеться відпрацювати їх у своїх класах, заохочуючи дітей до активних самостійних дій, створюючи атмосферу довіри і взаємоповаги, формуючи автономність та незалежне мислення кожної особистості. Допомогає цьому і створення такого **освітнього середовища**, яке приваблюватиме, зацікавлюватиме дітей протягом усього навчального року і спонукатиме їх до навчання. Отже, це середовище має бути мобільним, змінним залежно від теми тижня і теми дня. І, головне, має забезпечити як академічне навчання, так і со-

Наші вчителі й батьки дуже раді, що долучились до побудови Нової української школи. Довелося змінити своє бачення, навчитись бачити незвичне у звичних речах

ціально-емоційне навчання. Класна кімната змінюється і наповнюється різноманітними ілюстраціями, таблицями, термінами (стіна слів), проектами дітей, малюнками тощо. Заповнюється клас в міру вивчення теми кожного дня і в кінці тижня ми маємо повну картину того, що вивчали. Підсумок – проєкт, спільна творча робота, створення лепбуку, творчість вчителя.

Починається все з облаштування **комфортного фізичного середовища**. Наші класи обладнано одномісними партами, центрами (меблі) для розміщення дидактичних матеріалів, технічно оснащені проєктором, екраном або телевізором, ноутбуками, фабриками друку. Меблі та обладнання в класі ми розташували таким чином, щоб дітям було зручно й безпечно пересуватись, а учитель міг одночасно бачити всіх учнів, які працюють у групах або всім класом. Спочатку парти поставили так, щоб розмістилися по 6 учнів на кожній, склад яких постійно змінюється. Учні бачать один одного, що заохочує їх до обговорення та спілкування. Така спільна робота сприяє розвитку взаємоповаги і відповідальності, вчить співпрацювати і навчатися разом. Учитель вільно пересувається по класу і може спілкуватися або з окремою групою дітей, або індивідуально з учнем. Але підтримувати увагу і дисципліну учителеві складніше, оскільки не всі учні дивляться на нього.

Ще одним плюсом Нової української школи стало те, що кожний ранок починається з **ранкової зустрічі**, під час якої діти обмінюються новинами, дізнаються про плани на день. До і після уроків діти відмічають свій настрій прищепками у **«Календарі настрою»** і вкладають маленькі записочки з побажанням або зауваженням до однокласників в індивідуальні **«Скриньки побажань»** (кільо-

рові стаканчики з фотографіями учнів класу). Така робота ще більше об'єднує дітей, а вчитель має змогу вчасно допомогти учням у конфліктній ситуації.

Разом з тим сформованість навчальних навичок не відстає від «загальноприйнятого рівня». Наші першокласники читають у межах вивчених літер, каліграфічно пишуть, швидко рахують. А ще – вільно і зв'язано висловлюють свою думку, готові її відстоювати та аргументувати. Тому вони з першого місяця навчання включаються у проєктну діяльність, при цьому проєкти роблять колективні під час уроків, а не вдома з батьками. Діти захоплені роботою – це саме те, чого не вистачає традиційній системі навчання. Кожний урок вони працюють у групах, здобуваючи знання через діяльнісний підхід, екскурсії, гру, досліди, експерименти.

У сучасному освітньому просторі **ефективність навчання є результатом активної взаємодії всіх учасників у навчальному процесі**. Цієї мети можна досягти шляхом використання методів активного навчання. Однією з важливих умов досягнення цієї мети є використання сучасних інноваційних технологій. Саме їх застосування робить процес навчання цікавим та ефективним, бо зорієнтовані вони насамперед на те, щоб кожен учень усвідомив себе творчою особистістю, навчився взаємодіяти з однокласниками, критично мислив і вірив у свою інтелектуальну спроможність. У своїй роботі ми використовуємо лепбук, «Daily 5».

Нова українська школа відкрила для нас **«Daily 5»**, або **«Щоденні 5»** – це систематична щоденна робота. До цієї методики належить 5 видів діяльності: «Читання для себе», «Читання для когось», «Слухання», «Робота зі словами», «Письмо для себе».

Які форми оцінювання індивідуальних досягнень учнів наших класів ми вибрали?

Відсутність оцінок протягом першого і другого років навчання в початковій школі в жодному разі не повинно сприйматися як повна відмова від системи контролю і оцінювання з боку вчителя. Навпаки, оцінку ми замінили розгорнутою системою взаємин, співпрацею дитини і дорослого у контрольно-оцінювальній діяльності, яка будується на змістово-оцінювальній основі. Найважливішою умовою ефективності системи контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності школярів, на наш погляд, є врахування їхніх індивідуальних особливостей. Незамінну допомогу в цьому може надати портфоліо, яке ми зробили на кожного учня на початку навчального року.

Неможливо досягти успіху без тісної взаємодії між учителями і батьками. Тож ми запрошуємо батьківську спільноту до участі та співпраці – під час Ранкових зустрічей, відкритих уроків, майстер-класів, спільних з дітьми батьківських зборів, що проходять у різних цікавих і корисних для всіх учасників формах («Коло», «Спільна справа», «Творча родина»). Нам вдалось переконати батьків у перевагах Нової української школи безпосередньою роботою в класі, зробити їх партнерами і помічниками. Це було нескладно, адже батьки бачать зміни і їхній вплив на розвиток дитини. Діти із задоволенням йдуть до школи, адаптація першокласників минає швидко та без особливих ускладнень. Кожен вечір дитині є що розповісти батькам цікавого про свій успішний день у школі. І найголовніше – вони не бояться помилятися, висловлювати свою думку, що сприяє розвитку емпатії та емоційного інтелекту.

ВИСНОВКИ. Школа має бути в авангарді суспільних змін. Майбутнім поколінням українців ми маємо запропонувати сучасну школу. Дитині недостатньо дати лише знання. Важливо навчити її користуватися ними. Знання та вміння, що взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці.

Так працювати непросто. Довелось змінити своє бачення, перебудувати сприйняття навчального матеріалу, виготовити велику кількість роздавальних матеріалів, навчитись бачити незвичне у звичних речах. Проте діти швидко пристосувалися до змін і їм це подобається. Наші вчителі й батьки дуже раді, що долучились до побудови Нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большакова, І. Міжпредметна інтеграція змісту навчання / І. Большакова // Початкова освіта. – 2013. – № 40 (712). – С. 4 -7.
2. Савченко, О. Я. Сучасний урок у початкових класах / О. Я. Савченко. – Київ : Магістр – S, 1997. – С. 89–90.
3. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 класи. – Київ, ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. – 240 с.

Ірина Митковская, Инга Белова

Создание образовательного пространства Новой украинской школы в условиях экспериментальной деятельности (из опыта работы пилотного учреждения образования)

В статье раскрыты пути создания среды обучения Новой украинской школы в условиях экспериментальной деятельности, особенности тематического интегрированного обучения, новые формы и методы работы учителя, оценивание результатов учебной деятельности учащихся, партнерские отношения между участниками учебного процесса.

Ключевые слова: Новая украинская школа, ключевые компетентности, интегрированное обучение, групповая работа, деятельный подход, новая среда обучения, партнерство, успех.

Irina Mitkovska, Inga Belova

Creation of the educational environment of the new Ukrainian school in conditions of experimental activity (from the experience of the pilot educational institution)

The article describes the ways of creating the educational environment of the New Ukrainian school in the conditions of experimental activity, the features of the thematically integrated education, new forms and methods of the teacher's work, evaluation of the results of educational activities of students, partnerships between the participants in the educational process.

Keywords: New Ukrainian School (NES), key competencies, integrated learning, group work, activity approach, new educational environment, childhood centering, partnership, success.